

Posudek vedoucího bakalářské práce Kateřiny Kovaříkové

Kdo píše dopisy v románu?

Téma bakalářské práce Kateřiny Kovaříkové je takřikajíc intratextové. Korespondenti ve Škvoreckého románu *Příběh inženýra lidských duší* (1977) jsou fiktivními autory textů v rámci literárně-uměleckého díla, jež sceluje narativ ich-formového vypravěče. Dopisy jsou přirozeně stylizovány rovněž v první osobě, ale jejich zapouštění do celku nemá charakter např. vložené novely, kterou u Škvoreckého dokládá např. pásmo *Nové canterburské povídky* (1947, vyd. 1996), sestávající ze vsuvných novel povytce, nebo Lexovo vyprávění o fanatické nacistce ve třetí kapitole *Zbabělců* (1949, vyd. 1958). V *Příběhu inženýra lidských duší* je oproti tomu na první pohled vyvolávána iluze, že autorství těchto listů je externí, že jejich zprostředkovatelem není nejen Danny Smiřický, ale dokonce možná ani Josef Škvorecký, že jde o autentické dopisy různých pisatelů, které autor jako by vlepoval do svého románu na způsob Kolářovy *Černé liry* z cyklu *Vršovický Ezop*. Korespondenční materiál je v textu románu sázen odlišným řezem a mezi jeho obsahem a obsahem „hlavního textu“, tedy mozaikovitě komponovaných fragmentů s přímým vypravěčem Dannym Smiřickým, není žádná souvislost – tedy souvislost v tom smyslu, že „hlavní text“ neříká nic o „dopisech“ a naopak. (Většina překladů tohoto románu včetně autoritativní anglické verze, z níž jsou pro určité jazykové oblasti pořizovány další překlady, uvádí jednotlivé dopisy dokonce s datacemi a s domicilem, a domnělou autentičnost této korespondence tak ještě posiluje.)

Bakalářská práce Kateřiny Kovaříkové měla ve svém původním výhledu z této situace vyjít, na základě stylu jednotlivých pisatelů vypracovat portréty nebo „biografie“ těchto fiktivních mluvčích a zvážit podíl dopisového pásma na shrnujícím významovém vyznění celého textu. Vedle fragmentární kompozice, přestupující mezi několika časovými rovinami, zejména protektorátní a literárně-aktuální (tj. prostředí českých krajanů a exulantů v Kanadě první poloviny sedmdesátých let 20. století), vedle literárního námětu, jenž v titulech sedmi kapitol pojmenovaných dle anglofonních spisovatelů, kteří jsou analyzováni na univerzitních přednáškách „kanadské“ roviny vyprávění, přerůstá v jedno z témat románu – tedy vedle těchto dvou amplitud tvoří dopisy třetí osu Škvoreckého textu, tu, která je vedena chronologicky od čtyřicátých do sedmdesátých let 20. století mezi několika zeměmi, ba světadíly, a jejíž čeština je různě kontaminována nářečnými, kolokvialismy nebo cizími jazyky.

Ukázalo se však, že jde o záměr buď příliš vyspekulovaný, anebo příliš náročný. Finální podoba práce předkládá nakonec jen podrobné shrnutí obsahů dopisů, seřazených dle jednotlivých pisatelů, jež u jednoho každého z nich provází krátké shrnutí. Autorka bakalářské práce přitom vy-

cháží hlavně z vrstvy tzv. znázorněných předmětostí, méně učeně řečeno z toho, o čem se v dopisech přímo píše. Nejsou to bezcenná zjištění, ale málokdy jde vlastně o *rozběr* uměleckého textu (jako např. v úvodní kapitole *Dopisy v kontextu románu*, která se asi nejvíce přibližuje zamýšlenému záměru), z velké části převládá reprodukce literárněfiktivních skutečností.

Současně však s plnou zodpovědností dosvědčuji, že rozpačitý výsledek bakalářské práce rozhodně není způsoben zanedbáním jakékoli z fází postupu při psaní odborného textu. Kateřina Kovaříková pracovala svědomitě a důkladně a předkládaná verze prodělala několikero přepracování, včetně posouvání termínů obhajoby. Víím, že se pokoušela dle svých nejlepších schopností dostat všem mým průběžným i shrnujícím připomínkám. Neumím si převládající pocit nezdaru vysvětlit ničím jiným než tím, že téma bylo zvoleno nešťastně, že jsem je coby vedoucí práce v průběžných rozhovorech s autorkou nebyl s to precizovat lépe, stejně jako je autorka nedokázala vypracovat na úrovni původního záměru.

Více než rok jsem mohl sledovat autorčin poctivě vedený zápas o zdar textu, při němž si nic neulehčovala. Jakkoli tedy výsledný text přináší hlavně výčet a popis literárních dat, ukazuje zároveň, že jeho autorka schopnost literárněhistorického interpretačního přístupu prokázala. Doporučuji její práci k obhajobě a navrhuji hodnocení „dobře“.

Doc. dr. Michael Špirit

9. června 2021